
Y CYNGOR DYDD IAU, 3 MAI 2018

Yn bresennol: Y Cynghorydd Annwen Hughes (Cadeirydd);
Y Cynghorydd Edgar Wyn Owen (Is-gadeirydd).

Y Cynghorwyr: Craig ab Iago, Menna Baines, Freya Hannah Bentham, Dylan Bullard, Stephen Churchman, Steve Collings, Annwen Daniels, R.Glyn Daniels, Anwen Davies, Elwyn Edwards, Alan Jones Evans, Aled Evans, Dylan Fernley, Peter Antony Garlick, Simon Glyn, Gareth Wyn Griffith, Selwyn Griffiths, Alwyn Gruffydd, John Brynmor Hughes, Louise Hughes, R.Medwyn Hughes, Sian Wyn Hughes, Judith Humphreys, Nia Jeffreys, Peredur Jenkins, Aeron M.Jones, Aled Wyn Jones, Anne Lloyd Jones, Berwyn Parry Jones, Charles W.Jones, Elin Walker Jones, Elwyn Jones, Huw Wyn Jones, Keith Jones, Kevin Morris Jones, Linda A.W. Jones, Sion Wyn Jones, Eryl Jones-Williams, Cai Larsen, Beth Lawton, Dilwyn Lloyd, Dafydd Meurig, Linda Morgan, Dafydd Owen, Dewi Owen, W.Roy Owen, Jason Parry, Rheinallt Puw, Dewi Wyn Roberts, Elfed P.Roberts, Gareth A.Roberts, John Pughe Roberts, W.Gareth Roberts, Mair Rowlands, Paul Rowlinson, Angela Russell, Dyfrig Siencyn, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Hefin Underwood, Catrin Wager, Cemlyn Williams, Eirwyn Williams, Elfed Williams, Gareth Williams, Gethin Glyn Williams, Gruffydd Williams ac Owain Williams.

Hefyd yn bresennol: Dilwyn Williams (Prif Weithredwr), Morwena Edwards ac Iwan Trefor Jones (Cyfarwyddwyr Corfforaethol), Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol / Swyddog Monitro), Geraint Owen (Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol), Sioned Williams (Pennaeth Economi a Chymuned), Gwyn Morris Jones (Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol), Rhun ap Iarll (Uwch Gyfreithiwr / Dirprwy Swyddog Monitro), Vera Jones (Rheolwr Democratiaeth), Cara Owen (Rheolwr Cynllunio) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Rhodddwyd anerchiad gan y Cynghorydd Annwen Daniels, Cadeirydd 2017/18.

1. CADEIRYDD

Etholwyd y Cynghorydd Annwen Hughes yn gadeirydd am 2018/19.

Llofnododd y Cynghorydd Annwen Hughes ddatganiad yn derbyn y swydd o Gadeirydd Cyngor Gwynedd am 2018/19.

2. IS-GADEIRYDD

Etholwyd y Cynghorydd Edgar Wyn Owen yn is-gadeirydd am 2018/19.

Llofnododd y Cynghorydd Edgar Wyn Owen ddatganiad yn derbyn y swydd o is-gadeirydd Cyngor Gwynedd am 2018/19.

3. YMDDIHEURIADAU

Y Cynghorwyr Eric Merfyn Jones, Dilwyn Morgan, Nigel Pickavance a Peter Read.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r Cyngor a gynhaliwyd ar 8 Mawrth, 2018 fel rhai cywir.

5. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

'Roedd yr aelodau wedi derbyn nodyn briffio ymlaen llaw gan y Swyddog Monitro ynglŷn ag eitem 13 ar y rhaglen – Cydnabyddiaeth Ariannol i Aelodau Etholedig. Oherwydd natur yr adroddiad, ac er mwyn cydymffurfio â gofynion y Côd Ymddygiad, datganodd y Cadeirydd fuddiant personol yn yr eitem ar ran yr holl aelodau oedd yn bresennol, ond gan nad oedd yn fuddiant sy'n rhagfarnu, byddai gan yr aelodau yr hawl i gymryd rhan yn y drafodaeth ac i bleidleisio ar y mater.

Datganodd y Cynghorydd W.Gareth Roberts fuddiant personol yn eitem 17(b) ar y rhaglen – Rhybudd o gynnig gan y Cynghorydd Alwyn Gruffydd, oherwydd bod ei fab-yng-nghyfraith yn gweithio i'r Gwasanaeth Ieuencid.

'Roedd yr aelod o'r farn ei fod yn fuddiant sy'n rhagfarnu a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

6. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Cydymdeimlwyd â theuluoedd:-

- Beryl Ellis, aelod o staff yr Adran Amgylchedd ers blynyddoedd lawer, a fu farw'n ddiweddar.
- Y cyn-gynghorydd Tecwyn Thomas, fu'n aelod o'r Cyngor hwn rhwng 1999 a 2004. Rhoddwyd teyrnged iddo gan y Cynghorydd Sion Jones.

Nodwyd bod y Cyngor hefyd yn dymuno cofio am bawb o fewn cymunedau'r sir sydd wedi colli anwyliaid yn ddiweddar.

Safodd y Cyngor fel arwydd o barch.

Dymunwyd yn dda i'r Cynghorydd Eric Merfyn Jones, fu'n dioddef o anhwylder yn ddiweddar ac a oedd yn derbyn llawdriniaeth heddiw.

Llongyfarchwyd y Cynghorwyr Dilwyn Lloyd a Stephen Churchman ar godi £440 tuag at yr Ambiwllans Awyr drwy gyhoeddi a gwerthu'r calendr digri' o Gynghorwyr Gwynedd ym mis Rhagfyr y llynedd. Cyflwynwyd yr arian i'r elusen ym Maes Awyr Caernarfon ym mis Chwefror.

Nodwyd diolchiadau'r Cynghorwyr Dilwyn Lloyd a Stephen Churchman i bawb, yn enwedig y rhai hynny gytunodd i'w lluniau gael eu cynnwys.

Llongyfarchwyd y corau o Wynedd fu'n llwyddiannus yn yr Ŵyl Ban Geltaidd yn ddiweddar.

7. GOHEBIAETH, CYFATHREBIADAU, NEU FUSNES ARALL

Dim i'w nodi.

8. MATERION BRYS

Dim i'w nodi.

9. CWESTIYNAU

(Dosbarthwyd atebion ysgrifenedig yr Aelodau Cabinet i'r cwestiynau i'r aelodau ymlaen llaw.)

(1) Cwestiwn gan y Cyngorydd Mike Stevens

“O ganlyniad i'r ffaith bod y cyfnod treial gyda Kingdom wedi dirwyn i ben yn gynamserol a lle bu ymgais i ymdrin â phroblem mae Llywodraeth Cymru yn ei disgrifio fel troseddau amgylcheddol e.e. creu sbwriel, gwaredu slei bach a'r mwyaf pryderus, sef baeddu gan gŵn, pa gamau mae swyddogion y Cyngor yn bwriadu cymryd i atal pobl Gwynedd rhag boddi dan fynydd o lanast ci?”

Ateb gan yr Aelod Cabinet Prifffyrdd a Bwrdeistrefol, y Cyngorydd Gareth Griffith

“Roedd y mater yma gerbron y Pwyllgor Craffu Cymunedau bythefnos yn ôl i heddiw ac yn dilyn hynny mae'r pwyllgor craffu wedi cynnig edrych ar dri cham:-

- i) Cydweithio gyda siroedd eraill cyfagos i wella ar y ddarpariaeth.
- ii) Ail ystyried y lefelau staffio presennol yn yr Uned Gorfodaeth Stryd.
- iii) Ehangu'r cydweithio rhyngadrannol lle mae staff o adrannau eraill y Cyngor yn derbyn yr hawl dirprwyedig i orfodi ar y stryd.”

Cwestiwn Atodol gan y Cyngorydd Mike Stevens

“Beth fedrwn ni wneud i sicrhau bod y swyddogion yn gweithredu ar yr argymhellion yma?”

Ateb gan yr Aelod Cabinet Prifffyrdd a Bwrdeistrefol, y Cyngorydd Gareth Griffith

“Rydych chi'n aelod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau, ond nid oeddech chi yn y cyfarfod dan sylw o'r hyn 'rydw i'n gofio. Yn y cyfnod byr ers y pwyllgor craffu 'rydw i wedi cyfarfod gyda phennaeth yr adran fore dydd Mawrth a gallaf ddweud fod cyfarfod yn mynd i gymryd lle cyn hir gydag Ynys Môn, sef un o'r cyngorau nesaf atom. Gallaf ddweud hefyd, o ran y 6 warden sy'n cael eu cyflogi ar hyn o bryd gan yr Adran Forwrol, mae'r mater yna wedi cymryd cam ymhellach. Unwaith y bydd hyfforddiant wedi ei roi a systemau yn eu lle, 'rydym yn gobeithio rowlio hyn i mewn, a byddai hynny'n cynnwys eich ardal chi hefyd yn amlwg gan eich bod ar yr arfordir ac mae'r Cyngor, yn y cyfnod byr ers y pwyllgor craffu wedi symud ymlaen hefo hynny.”

(2) Cwestiwn gan y Cyngorydd Sion Jones

“Pa drafodaethau rhwng aelodau, swyddogion a Llywodraeth Cymru sydd wedi; ac yn cymryd lle ar gyfer sicrhau bod Gwynedd yn cael ei amddiffyn yn dilyn gadael yr UE, a sicrhau parhad o swyddi i'n trigolion a buddsoddiadau i'r sir yn cael ei gyllido gan yr UE?”

Ateb gan Arweinydd y Cyngor, y Cyngorydd Dyfrig Siencyn

“Cwestiwn amserol iawn. Mae'n gyfnod hynod o bryderus i ni yng nghefn gwlad Cymru. Mae'r ansicrwydd a'r diffyg atebion i gwestiynau digon sylfaenol yn peri pryder. Mae yna restr yn yr ateb ysgrifenedig o bob math o bwyllgorau,

gweithgorau a chyfarfodydd sydd wedi bod yn y gorffennol. Gallaf eich sicrhau mai un o fy mhrif amcanion i fel Arweinydd y Cyngor ydi i fod yn llais dros y Gymru wledig. Dyna pam 'rydw i wedi cael fy mhenodi yn Gyd-gadeirydd Fforwm Gwledig Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac 'rydw i'n gobeithio defnyddio'r fforwm hwnnw i fod yn llais cryf, nid yn unig dros Wynedd, ond yn llais cryf dros gefn gwlad Cymru. Felly mae yna ymdrechion glew mewn amgylchiadau digon dyrus. 'Roeddwn mewn cyfarfod hefo Ysgrifennydd Cymru yn ddiweddar lle'r oedd yn rhoi ei adroddiad ar y sefyllfa ddiweddaraf o safbwynt Westminster a phryd hynny nid oedd yna gytundeb rhwng Llywodraeth Cymru a Westminster. Mae'n dipyn o siom bellach bod Llywodraeth Cymru wedi ildio'r grymoedd i Westminster ac mae hynny yn ychwanegu at y pryder a sut y bydd pa bynnag arian fydd ar gael ar ôl i ni ymadael ag Ewrop yn cael ei ddsbarthu. Mae'n bryder sylweddol iawn i mi fod yna ddiffyg dealltwriaeth a diffyg gwybodaeth sylfaenol iawn ymysg gweinidogion a gweision sifil Westminster a hynny'n gwneud i mi bryderu fwy fyth na fyddwn ni'n cael ein rhan deg o ba bynnag arian fydd ar gael ar ôl i ni ymadael ag Ewrop."

Cwestiwn Atodol gan y Cynghorydd Sion Jones

"Pa gefnogaeth uniongyrchol mae'r Cyngor hwn yn rhoi i fusnesau yng Ngwynedd?"

Ateb gan Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Dyfrig Siencyn

"Mae yna waith sylweddol iawn yn digwydd gyda'r Bwrdd Uchelgais yn y Gogledd ac mae'r sector breifat yn rhan fawr o'r gwaith hwnnw. A dweud y gwir, maent yn ganolog i'r holl beth. Mae Cynllun Twf y Gogledd yn ymwneud â thwf economaidd ac 'rwy'n credu bod angen i ni bwysleisio ar y cymunedau gwledig. Mae yna waith i'w wneud i ddatblygu polisïau sy'n rhoi cefnogaeth adfywio i gymunedau gwledig sydd ar hyn o bryd yn wan, os ydynt yn bodoli. Dyna'r math o drafodaeth fyddaf yn ei gael. Hefyd, mae Lesley Griffiths, AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllunio a Materion Gwledig wedi ffurfio'r hyn mae hi'n alw'n fwrdd crwn o bobl sydd â diddordeb yn y maes i drafod materion Brexit. Mae Cadeirydd Powys a minnau fel Cyd-gadeiryddion y Fforwm Gwledig wedi gofyn am fod yn aelodau o'r bwrdd hwnnw, ond yn anffodus, mae hi wedi gwrthod caniatáu i ni fod yna gan ddweud bod cyfraniad y swyddog yn ddigonol i gynrychioli llywodraeth leol. Mi fyddwn yn ei chyfarfod yn fuan iawn ac rydw i eisiau ei rhoi yn ôl ar y trywydd iawn ac efallai y gall yr aelod gael gair gyda hi hefyd yn y cyfamser. Ar y mater o gefnogaeth busnes, nid yw'r ffeithiau o'm blaen, felly gai ofyn i'r Pennaeth Economi a Chymuned ddod ymlaen i roi cyfeiriad ar hynny?"

Ateb gan y Pennaeth Economi a Chymuned

"Mae'r cymorth uniongyrchol i fusnesau wedi lleihau'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Y brif gronfa 'roeddem yn ei defnyddio oedd cronfa oedd yn cael ei hariannu gydag arian Ewropeaidd. Bellach mae'r gronfa yna wedi dod i ben sy'n golygu nad oes gan Gyngor Gwynedd bot grantiau uniongyrchol i fusnesau. Wedi dweud hynny, mae gennym 2 swyddog sy'n gweithio i gefnogi busnesau i gael mynediad i gronfeydd o wahanol ffynonellau. Mae gennym gronfa fenthyciad i gronfeydd o unrhyw gronfa arall sy'n golygu ein bod yn edrych ar y risg, gan fod yna risg uwch i'r busnesau hynny, ac mae'r cyfraddau llog yn adlewyrchu hynny. Ond ar wahân i'r gronfa fenthyciad, nid oes gennym ni arian uniongyrchol i fusnesau. Mae yna nifer o gronfeydd ar gael i fusnesau yn

genedlaethol, gan Lywodraeth Cymru a gwahanol fudiadau. Yn anffodus, mae hyn yn hynod gymhleth i fusnesau. Mae busnesau angen mynd ar y we a chwilio ac mae'n gymhleth iawn gallu cael mynediad i wybodaeth. Rôl ein swyddogion yw helpu busnesau i gael gafael ar y cymorth mwyaf priodol iddynt hwy. Mae'n amrywio ar draws sectorau, o fusnesau bach i fusnesau mawr i fusnesau gwledig, felly'r cymorth anuniongyrchol yna i helpu busnesau i ddarganfod eu ffordd ydi'r prif gymorth sydd ar gael gan y Cyngor rwan."

(3) Cwestiwn gan y Cynghorydd Edgar Wyn Owen

"Mae Llywodraeth Lafur Cymru wedi diddymu nifer o grantiau i ysgolion yn ddiweddar. Credaf fod grant dillad ysgol i blant o gefndiroedd difreintiedig a roddir pan fo plentyn yn cychwyn eu haddysg uwchradd yn un o'r rhain. Faint o blant Gwynedd sydd wedi derbyn y grant yma yn y 2 flynedd ddiwethaf ac a oes cynlluniau gan y Cyngor i gynorthwyo'r teuluoedd a fydd yn cael eu heffeithio gan hyn?"

Ateb gan yr Aelod Cabinet Addysg, y Cynghorydd Gareth Thomas

"Mae'n briodol iawn sôn am y toriadau mae Llywodraeth Cymru yn rhoi ar y grantiau i ysgolion. O lywodraeth sy'n dweud eu bod yn cefnogi addysg, mae'n syndod beth yw maint y toriadau maen nhw'n rhoi ar grantiau, sydd wrth gwrs yn effeithio ar ysgolion. Mae'r grantiau mae'r aelod yn sôn amdanynt i'r bobl fwyaf difreintiedig, sef y plant sy'n cael cinio am ddim, ac 'roedd y grantiau yma yn cynnig £105 i blentyn oedd yn cychwyn ysgol uwchradd, ac fel 'rydw i wedi nodi yn yr ateb, yn 2016/17 roedd 151 o'r plant yma yng Ngwynedd a 174 yn 2017/18. Dyna'r niferoedd, ond y teuluoedd mwyaf difreintiedig ydi'r rhain ac mae'n wrthyn gen i fod y Llywodraeth Lafur wedi torri'r arian yma i'r teuluoedd mwyaf difreintiedig. Ond yr hyn 'rydw i'n falch iawn ohono yw bod y Cyngor yma am barhau hefo'r grantiau yma allan o goffrau'r Cyngor. Mi ddaru ni gyflwyno cais i barhau i gefnogi'r teuluoedd mwyaf difreintiedig yma ac 'rydw i'n hynod falch bod y Cyngor goleuedig yma yn medru parhau hefo'r grantiau."

Cwestiwn Atodol gan y Cynghorydd Edgar Wyn Owen

"Beth mae'r Cyngor yn ei wneud i gynorthwyo'r plant yma wrth iddynt fynd yn hyn?"

Ateb gan yr Aelod Cabinet Addysg, y Cynghorydd Gareth Thomas

"£105 oedd y grant fel 'roedd plentyn yn dechrau'r ysgol uwchradd, ond mae'r Cyngor wedi bod yn cefnogi'r teuluoedd yma fel mae'r plant yn mynd yn hyn yn yr ysgol hefyd drwy gynnig £45 y flwyddyn ar gyfer gwisg ysgol i'r plant. Y Cyngor yma sydd wedi bod yn cynnig y gefnogaeth yma ar hyd y blynyddoedd, nid Llywodraeth Cymru. O ran niferoedd, mae yna 691 o'r plant wedi cael y £45 yn ystod 2016/17 a 636 yn y flwyddyn yma, sy'n gwneud cyfanswm o 842 yn 2016 ac 810 yn 2017. Felly mae dros 800 o blant y flwyddyn yn cael cefnogaeth ariannol tuag at wisg ysgol gan Gyngor Gwynedd a chan Gyngor Gwynedd fydd yr holl arian yn dod yn y dyfodol gan fod y grant wedi ei diddymu."

Ar ddiwedd yr eitem hon, mynegodd y Cynghorydd Owain Williams ei anfodlonrwydd o ddeall nad oedd cwestiwn a gyflwynodd yn swyddfeydd y Cyngor ar y 26ain o Ebrill am gael ei ganiatáu. Nododd hefyd ei fod wedi bwriadu gofyn yr un cwestiwn yn y Grŵp Busnes, ond bod y cyfarfod hwnnw wedi'i ganslo.

Mewn ymateb, cadarnhaodd y Swyddog Monitro fod y cwestiwn wedi'i dderbyn yn swyddfeydd y Cyngor yr wythnos flaenorol, ond trwy amryfusedd, na chafodd ei ddwyn i'w sylw ef tan yn hwyr ar fore'r Cyngor, ac felly nad oedd yn bosib' delio â'r cwestiwn yn y cyfarfod hwn. Ychwanegodd y byddai'n anfon llythyr o ymddiheuriad at yr aelod ac yn cysylltu ag ef i sicrhau bod ei gwestiwn gerbron cyfarfod nesaf y Cyngor ym mis Gorffennaf.

10. PAPUR GWYRDD LLYWODRAETH CYMRU – “CRYFHAU LLYWODRAETH LEOL: CYFLAWNI DROS EIN POBL

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad yn gwahodd trafodaeth ar gyfres o egwyddorion y dylai'r Cyngor eu mabwysiadu o ran unrhyw drafodaeth i'r dyfodol fel y gellir llunio ymateb i'r papur ymgynghorol sy'n gyson gyda safbwynt y Cyngor.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Nad yw'n bosib' i gynghorau cymuned dderbyn rhagor o gyfrifoldebau heb gynyddu eu praeseptau, a byddai hynny, yn ei dro, yn gosod baich ariannol ychwanegol ar deuluoedd sy'n ei chael yn anodd ymdopi yn barod.
- Bod rhai cynghorau cymuned yn debygol o fod yn fwy parod i helpu nag eraill a sut oedd datrys hynny?
- Ei bod yn adeg anodd i wireddu'r cynigion hyn gan fod yna fwy o doriadau a heriau ar y gorwel. Hefyd, 'roedd y broses o uno cynghorau yn gostus ac nid oedd yn glir o ble 'roedd yr arian am ddod ar gyfer hynny.
- Na welwyd tystiolaeth y byddai uno'n well na'r drefn bresennol.
- Ei bod yn drueni nad yw Comisiwn Williams wedi edrych ar y sector gyhoeddus yn ei chyfanrwydd.
- Bod yna farn bod Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr yn rhy fawr ac mai dyna pam mae'n wynebu gymaint o broblemau. Os uno, dylid gwneud hynny mewn ffordd ystyrlon a pherthnasol i'n trigolion.
- Bod uno cynghorau a chanoli popeth yn amddifadu pobl ar draws Cymru o'r pŵer i wneud penderfyniadau'n lleol ac mai cydweithio rhwng awdurdodau yw'r ffordd ymlaen.
- Bod y ddogfen yn amwys iawn. Gellid dehongli'r cynnwys mewn nifer o ffyrdd gwahanol ac mae angen mwy o gyfeiriad ac i'r amcanion fod yn gliriach.
- Bod y ddogfen yn canolbwyntio ar uno, yn hytrach na chydweithio.
- Bod angen newid radical yn y ffordd mae cynghorau cymuned a thref yn gweithio yng Nghymru gan ystyried pa fath o bwerau sydd eu hangen arnynt ar gyfer gweithredu dros eu cymunedau.
- Pryder ynglŷn ag effaith y toriadau ar y 3ydd sector a'r angen i yrru neges glir at y Comisiwn Ffiniau a'r Llywodraeth i ddweud bod yr amser wedi dod i roi'r gorau i ad-drefnu ac i gydweithio a chanolbwyntio ar bobl o fewn ein cymunedau.
- Bod Cyngor Gwynedd yn barod iawn i wrando i wrando ar lais pobl ifanc.
- Y cefnogir yr egwyddor o uno'n wirfoddol gyda Chyngor Ynys Môn yn hytrach na chael ein gorfodi i uno gyda mwy o gynghorau. Byddai hyn yn arbed arian ac yn osgoi dyblygu gwaith a rhaid cofio hefyd bod gan lawer o'r cynghorau presennol boblogaeth fwy na Gwynedd a Môn gyda'i gilydd.
- Bod yna ddadleuon dros uno cynghorau ac o bosib' y byddai yna arbedion yn deillio o hynny, ond byddai angen gweld tystiolaeth o hynny yn gyntaf.
- Bod yna ormod o orchmynion yn dod o'r canol a dylai'r cynghorau eu hunain gael penderfynu beth yw'r drefn orau, boed yn uno neu gydweithio ag eraill, gan hefyd bennu lefel unrhyw gydweithio.

- Os yw'r llywodraeth yn mynd yn bellach oddi wrth y bobl o ganlyniad i uno cynghorau sir, rhaid sicrhau bod yna haen agosach o lywodraeth, sef y cynghorau cymuned, ond ni chredir y gallent ddygymod â darparu gwasanaethau fel mae pethau ar hyn o bryd. Gan hynny, o bosib' bod cwestiwn o uno yno hefyd.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r egwyddorion.

11. ADRODDIAD BLYNYDDOL PENNAETH Y GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cyflwynodd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol ei adroddiad blynyddol ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yng nghyswllt y gefnogaeth i aelodau sydd wedi ei gynnig hyd yma dros gyfnod y Cyngor hwn, ynghyd â'r elfennau sy'n parhau i gael eu datblygu.

Diolchodd y Pennaeth i gadeirydd y pwyllgor, y Cynghorydd Dewi Roberts ac i weddill aelodau'r pwyllgor am eu cefnogaeth a hefyd i'r tîm sy'n cael ei arwain gan y Rheolwr Democratiaeth.

Nododd hefyd fod y gwaith a wneir, a'r ddarpariaeth i gefnogi aelodau yn eu rolau, wedi ei asesu yn annibynnol gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru eleni a'i fod yn falch o adrodd fod Cyngor Gwynedd wedi llwyddo i ennill "Breinlen Cymru ar gyfer Cynorthwyo a Datblygu Cynghorwyr", sy'n cael ei adnabod ar lafar fel Siarter Aelodau.

Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, y Cynghorydd Dewi Roberts ychydig eiriau gan ddiolch i'r Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, y Rheolwr Democratiaeth, aelodau'r pwyllgor ac aelodau'r tîm am eu gwaith.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Y sylwir bod y ffigurau gwyllo gwe-ddarllediadau yn dangos bod y cyfarfod arbennig o'r Cyngor ym mis Gorffennaf y llynedd i drafod y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd wedi bod o ddiddordeb neilltuol i'r cyhoedd.
- Nad oedd y diffyg ymateb i e-byst gan swyddogion yn dderbyniol ac y dylai'r protocol ar gysylltiadau aelodau a swyddogion fod yn ei le erbyn hyn.

12. PENODI CADEIRYDD I'R PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Gwahoddwyd y Cyngor i benodi cadeirydd i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar gyfer 2018/19.

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd Dewi Owen yn Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd am 2018/19.

13. CYDNABYDDIAETH ARIANNOL I AELODAU ETHOLEDIG

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd adroddiad yn gofyn i'r Cyngor benderfynu ar yr uwch gyflogau i'w talu am y flwyddyn i ddod a chynigiwyd argymhellion y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gan Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, y Cynghorydd Dewi Roberts.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Na chredid ei bod yn ddoeth i'r aelodau dderbyn unrhyw godiad cyflog, yn enwedig o ystyried nad oedd y staff wedi cael llawer o godiad yn eu cyflogau hwy. Mewn ymateb, eglurodd y Prif Weithredwr fod y staff yn cael isafswm cynnydd o 2% yn eu cyflogau eleni, gyda'r rhai ar y cyflogau isaf yn derbyn hyd at 9%. 'Roedd yr aelodau yn cael cynnydd o 1.49%. 'Roedd wedi gweld sylw yn ddiweddar a olygai, o gyfrifo'r holl oriau y mae aelodau'n weithio, eu bod, mewn gwirionedd, yn cael eu talu islaw'r isafswm cyflog.
- Bod angen talu cyflogau teg i gynghorwyr, yn enwedig os yw'r Cyngor am ddenu pobl o gefndiroedd difreintiedig i fod yn aelodau.
- Bod yr argymhelliad i bennu'r cyflog dinesig ar gyfer Cadeirydd y Cyngor ar Lefel 1 yn gam yn rhy bell yn yr hinsawdd bresennol a chynigiwyd ac eiliwyd gwelliant i gadw cyflog y Cadeirydd ar Lefel 2. I'r gwrthwyneb, nodwyd bod y Cadeirydd yn cynrychioli'r Cyngor ar bob math o achlysuron pwysig ac felly'n teilyngu cyflog dinesig Lefel 1.
- Ei bod yn beryglus cychwyn rhoi pwysau ar gynghorwyr i gymryd gostyngiad yn eu cyflogau a bod y cynnydd, er yn fychan, yn haeddiannol.
- Bod Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol eu hunain yn dweud, yn ôl yr indecs, y dylai cynghorydd fod ar gyflog sylfaenol o £15,000.
- Nad oedd rhaid i gynghorwyr gadw'r £200 ychwanegol a'i bod yn rhydd i unrhyw un gyfrannu'r swm tuag at weithgareddau yn eu cymuned pe dymument.
- Bod dyletswyddau Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Gofal yn llawer ehangach na'r hyn a restrir yn Atodiad 1.

Pleidleisiwyd ar y gwelliant i gadw cyflog Cadeirydd y Cyngor ar Lefel 2 a chafodd ei dderbyn.

PENDERFYNWYD

- Parhau i dalu uwch gyflogau i'r 18 rôl a restrir ym mharagraff 2.2 o'r adroddiad.**
- Y dylid pennu'r cyflog dinesig ar gyfer Cadeirydd y Cyngor ar Lefel 2 (£21,800).**
- Y dylid pennu'r cyflog dinesig ar gyfer Is-gadeirydd y Cyngor ar Lefel 2 (£16,300).**

14. CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL Y CYNGOR

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaidd adroddiad ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor a materion perthynol.

Cyfeiriodd aelod at y ffaith bod dau o aelodau Grŵp Annibynnol Unedig Gwynedd wedi datgan nad ydynt yn dymuno eistedd ar unrhyw bwyllgorau. Mewn ymateb, eglurodd y Swyddog Monitro fod y seddau'n cael eu cynnig i'r grwpiau, ac os na fydd y seddau hynny wedi'u llenwi ar ôl 3 wythnos, bod modd i'r Cyngor adolygu'r sefyllfa.

PENDERFYNWYD

- Mabwysiadu'r dyraniad seddau yn unol â'r hyn a nodir yn yr atodiad i'r cofnodion hyn.**
- Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Gwasanaeth Democratiaeth wneud penodiadau i'r pwyllgorau ar sail cydbwysedd gwleidyddol ac yn unol â dymuniadau'r grwpiau gwleidyddol.**
- Mabwysiadu cadeiryddiaethau'r pwyllgorau craffu ar sail cydbwysedd gwleidyddol, fel a ganlyn:**

15. ADOLYGIAD O'R CYNLLUN DIRPRWYO CYNLLUNIO

Cyflwynodd y Swyddog Monitro adroddiad yn gwahodd y Cyngor i fabwysiadu addasiadau i'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio Adran 13 Atodiad 3 Rhan 11 Pennaeth Rheoleiddio yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Y credir bod yr hyn sy'n cael ei gynnig yn rhesymol, ond bod angen sicrhau bod pobl leol yn cael mewnbwn i unrhyw gais cynllunio.
- Pryder bod barn a hawliau'r unigolyn a'r cynghorwyr yn cael eu tanseilio. Mewn ymateb, eglurodd y Swyddog Monitro fod hawl yr aelodau i alw cais i mewn yn parhau.
- Bod rhai ceisiadau'n dod gerbron y Pwyllgor Cynllunio'n ddiangen a dyna pam bod y newidiadau bychain hyn i'r cynllun dirprwyo am wneud gwahaniaeth.
- Nad mater o swyddogion yn cymryd mwy o bwerau ydoedd, eithr mater o reoleiddio'r sefyllfa a bod y Pwyllgor Craffu Cymunedau yn gofyn i'r swyddogion dderbyn mwy o gyfrifoldebau am resymau effeithlonrwydd.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r addasiadau i'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio Adran 13 Atodiad 3 Rhan 11 Pennaeth Rheoleiddio yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

16. CYNLLUN LLESIANT GWYNEDD A MÔN

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad yn gwahodd y Cyngor i gymeradwyo Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn.

PENDERFYNWYD cymeradwyo Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn.

17. RHYBUDDION O GYNNIG

(A) Cyflwynwyd y rhybudd o gynnig a ganlyn gan y Cyngorydd Judith Humphreys o dan Adran 4.20 y Cyfansoddiad, ac fe'i eiliwyd:-

“Mae'r Cyngor hwn yn nodi:

- **Bod dinasyddiaeth yr Undeb Ewropeaidd yn rhoi'r hawl i unigolion deithio, gweithio, neu astudio yn unrhyw le oddi fewn i'r Undeb Ewropeaidd.**
- **Bod yr ystod o hawliau sydd gan unigolion yr UE yn rhan greiddiol o'u hunaniaeth Ewropeaidd.**
- **Bod miloedd o bobl ar draws Cymru wedi mynegi pryder ynglŷn â'r ffaith bod eu dinasyddiaeth Ewropeaidd yn cael ei gymeryd oddi arnynt o ganlyniad i Refferendwm yr UE 2016 ynghyd â phenderfyniad llywodraeth y DU i adael yr UE.**
- **Bod mwyafrif sylweddol o boblogaeth Gwynedd wedi pleidleisio i Aros yn yr Undeb Ewropeaidd.**
- **Bod astudiaeth a ryddhawyd gan Jill Evans ASE ac sydd wedi ei chynnal gan Yr Athro. Volker Roeben o Brifysgol Abertawe sy'n dwyn y teitl**

“Dichonolrwydd Dinasyddiaeth Gysylltiol yr Undeb Ewropeaidd ar gyfer Dinasyddion y DU ar ôl Brexit.”/ “The Feasibility of Associate EU Citizenship for UK Citizens Post-Brexit

Mae'r Cyngor hwn yn nodi prif ganfyddiadau'r adroddiad hwn hefyd:

- **Bod parhau â Dinasyddiaeth yn yr Undeb Ewropeaidd yn bosibl i ddinasyddion Cymru, Yr Alban, Gogledd Iwerddon a Lloegr o dan gyfraith Ewropeaidd a chyfraith Ryngwladol gyfredol.**
- **Y gellid cyflawni hyn drwy ddeddfwriaeth UE a'r cytundeb ymadael rhwng y DU a'r UE.**
- **Na fydd angen adolygu unrhyw gytundebau Ewropeaidd er mwyn cyflawni hyn.**
- **Bod cyfraith dinasyddiaeth y DU yn hyblyg ac yn derbyn yr egwyddor na ddylai unrhyw un golli ei ddinasyddiaeth yn erbyn ei h/ewylllys**

Mae'r Cyngor yn croesawu:

Bod cynnig Plaid Cymru yn galw ar Lywodraeth y DU i sicrhau bod hawliau dinasyddion y DU i ddinasyddiaeth yr UE yn cael ei gadw wedi ei basio gan Dŷ'r Cyffredin.

Mae'r Cyngor yn galw ar:

- **Lywodraeth y DU i roi cynnig o Ddinasyddiaeth Gysylltiol yr Undeb Ewropeaidd gerbron yn ystod trafodaethau Brexit.**
- **Lywodraeth Cymru i fynnu drwy'r Cydbwyllgor Gweinidogion (Trafodaethau Ewropeaidd) bod Llywodraeth y DU yn cynnwys Dinasyddiaeth Gysylltiol yr UE fel rhan o'i safiad negydu.”**

Yn ystod y drafodaeth, mynegwyd cefnogaeth i'r cynnig gan nifer o'r aelodau ar y sail eu bod yn teimlo bod ganddynt hunaniaeth Ewropeaidd a hawl fel dinesyddion Ewrop i deithio ac astudio yn Ewrop a chael eu diogelu gan hawliau Ewrop, a'u bod yn anfodlon i'r hawliau hynny gael eu tynnu oddi arnynt.

Nododd eraill, er nad oedd ganddynt wrthwynebiad i'r cynnig fel y cyfryw, nad oeddent yn credu ei fod yn mynd i newid unrhyw beth.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r cynnig.

(B) Cyn cychwyn trafod yr eitem hon, cyflwynodd y Cynghorydd Jason Parry ddeiseb i'r Cadeirydd. Diolchodd y Cadeirydd i'r aelod am y ddeiseb gan nodi y byddai'n ei throsglwyddo i'r adran berthnasol.

Cyflwynwyd y rhybudd o gynnig a ganlyn gan y Cynghorydd Alwyn Gruffydd o dan Adran 4.20 y Cyfansoddiad, ac fe'i eiliwyd:-

“Bod y Cyngor hwn yn gofyn i Gabinet y Cyngor ail-ystyried dyfodol Gwasanaeth Ieuentid y Sir gan ragdybio o blaid cynnal clybiau ieuentid a pharhau gyda'r cymorth ariannol traddodiadol i fudiadau gwirfoddol megis yr Urdd a Mudiad y Ffermwyr Ifanc.”

Nododd cynigydd y rhybudd o gynnig ymhellach:-

- Ei fod yn cyflwyno'r cynnig yn sgil penderfyniad y Cabinet i gau holl glybiau ieuencid Gwynedd a gosod trefn sirol newydd yn ei le, nad sydd wedi ei brofi'n hyfyw nac o unrhyw werth.
- Y byddai'r clwb sirol yn golygu colli arbenigedd gweithwyr ieuencid profiadol a chynyddu'r swyddogion llawn amser canolog o'r 5 presennol i bron i 20.
- Ei bod yn ymddangos bod yr ymgynghoriad gyda'r bobl ifanc yn annilys, ac o bosib' yn anghyfreithlon gan na soniwyd ynddo am y posibilrwydd o gau'r clybiau presennol.
- Bod yr ymgynghoriad gyda'r cynghorau cymuned wedi bod yn annigonol, gyda rhai yn cael eu hamddifadu o unrhyw ohebiaeth ar y mater o gwbl.
- Os bu angen dychwelyd ac ail-ystyried unrhyw bolisi erioed, mai hwn ydoedd.
- Bod y Cyngor yn fodlon cadw clybiau yn agored ar yr amod bod cyfraniad yn cael ei wneud tuag at hynny gan y cynghorau cymuned, ond na welai bod gan y gwasanaeth sirol newydd unrhyw ffydd bod hynny am lwyddo.
- Nad oedd yna gofnod o drafodaethau anffurfiol gyda'r heddlu ac asiantaethau sy'n ymwneud â thor-cyfraith wrth lunio'r model sirol newydd.
- Ei fod yn pryderu bod y drefn newydd yn gwahaniaethu ac yn creu system elitaidd ac yn mynd yn erbyn delfrydau sylfaenwyr y gwasanaeth.
- Bod y Cyngor yn ymhyfrydu yn llwyddiannau pobl ifanc y sir yn Eisteddfodau'r Urdd ac Eisteddfod y Ffermwyr Ifanc, felly beth oedd y cyfiawnhad dros arbed ychydig arian rhag mynd i'r mudiadau hynny?
- Bod cyfraniad y mudiadau hyn i hyfywra'r Gymraeg yn ein cymunedau ac i sefydliad y Siarter Iaith wedi bod yn allweddol, ac y byddai'n flaengar ymestyn y Siarter i'r clybiau ieuencid hefyd.
- Bod y ddeiseb a dderbyniwyd yn dangos bod dros 6000 o bobl yn anfodlon gyda'r newidiadau i'r gwasanaeth.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Ei bod yn hanfodol bod y Cabinet yn ail-ystyried gan fod y plant a'r bobl ifanc yn magu hyder o fewn y mudiadau hyn.
- Bod y gwasanaeth yn cyflawni swyddogaeth hanfodol a bod cau'r clybiau ieuencid yn ymosodiad ar genedlaethau'r dyfodol.
- Nad oedd yn briodol cael y clybiau hyn yn yr ysgolion a bod angen adeiladau ar eu cyfer.
- Oni allai'r 11,000 o fyfyrwyr ym Mangor, sy'n cyfrannu dim i goffrau'r Cyngor, gyfrannu mewn rhyw ffordd, e.e. drwy gynnydd yn eu rhenti?
- Bod pawb eisiau sicrhau'r gwasanaeth gorau bosib' o fewn yr hinsawdd anodd.
- Bod angen teilwrio'r model newydd i ateb gofynion pobl ifanc Gwynedd a chymunedau amrywiol iawn Gwynedd. Hefyd, gan fod yna ddwy adain o waith dan sylw, 'roedd angen model sy'n cadw lle i'r traddodiadol yn y model newydd ac yn sicrhau bod yr holl bwyslais yn gywir. Gan gydnabod y pryderon, cynigiwyd ac eiliwyd gwelliant i'r cynnig oedd yn mynd i fwy o fanylder na'r cynnig gwreiddiol, ond ei fod yn yr un ysbryd, sef:-

“Bod y Cyngor hwn hefyd yn gofyn i Gabinet y Cyngor ail-ystyried elfennau penodol o'r model newydd ar gyfer Gwasanaeth Ieuencid y Sir a hynny oherwydd ein pryderon ar 3 chyfrif:-

- 1) y newid pwyslais o'r cymunedol i les unigolion
- 2) yr effaith ar ardaloedd mwyaf difreintiedig y sir
- 3) yr effaith ar yr iaith Gymraeg

Gofynnwn felly i'r Cabinet gynnal trafodaethau brys, hynny erbyn diwedd y mis hwn, os yn bosib', gyda phob un o'r cynghorau tref, cymuned a dinas ynghyd ag

asiantaethau perthnasol eraill. Diben hynny fyddai edrych ar ffyrdd o gydweithredu er mwyn ariannu parhad cynifer â phosib' o glybiau ieuenctid y sir, lle dymunir hynny, tros y cyfnod traws-ffurfiannol ac er mwyn rhoi cymorth priodol i'r mudiadau ieuenctid gwirfoddol a fu'n derbyn nawdd tan yn ddiweddar.

Gofynnwn hefyd i'r Cabinet gynnal asesiad ieithyddol o effaith yr ad-drefnu ac asesiad o'i effaith gymunedol ar ardaloedd mwyaf difreintiedig y sir."

Yn ystod y drafodaeth ar y gwelliant, nodwyd:-

- Y pryderid bod y gwelliant yn ymgais i lastwreiddio'r cynnig a gwthio'r mater i un ochr yn y gobaith y byddai'n cael ei anghofio amdano.
- Dylid cael gwasanaeth sy'n briodol ar gyfer anghenion y bobl ifanc a bod y clybiau ieuenctid yn rhoi'r cyfle i bobl ifanc ddod ynghyd i gymdeithasu ac adeiladu cysylltiadau gydag ystod eang o bobl ifanc ar draws y gymdeithas ac yn gyfle hefyd i warchod iaith a diwylliant y gymuned.
- Bod y penderfyniad i ddifa'r gwasanaeth wedi'i sleifio i mewn drwy'r drws cefn.
- Y gofynnwyd i'r cynghorau cymuned a thref am gyfraniadau wedi iddynt osod eu praeseptau ar gyfer 2018/19 ac ar adeg pan mae eu cyllidebau hwythau'n dynn.
- Mai'r clybiau ieuenctid yw calon y Gwasanaeth Ieuenctid yng Ngwynedd.
- Bod gan yr aelodau rôl i gynrychioli pobl yn eu cymunedau, ac o sgwrsio gyda phobl yn lleol, ei bod yn amlwg nad oedd yna ddymuniad am glwb ar ôl ysgol.
- Yn sgil y penderfyniad anodd yn 2016 bod angen torri £270,000 oddi ar y gwasanaeth, mai'r dewis oedd ail-fodelu neu gau'r mwyafrif o'r clybiau.
- Bod yr adran wedi ymgynghori'n eang ar y cynigion, gan ofyn i'r bobl ifanc beth sy'n bwysig iddynt, ac wedi ymateb i hynny drwy gynnig rhaglen o weithgareddau.
- Y byddai'r trefniadau newydd ar gael i'r bobl ifanc drwy gydol y flwyddyn ymhob cwr o'r sir ac felly'n rhagori ar y ddarpariaeth bresennol, lle nad oedd gan fwyafrif y bobl ifanc fynediad i glybiau ieuenctid yn eu pentrefi.
- Bod nifer o gynghorau cymuned eisoes wedi penderfynu, neu'n ystyried, cynnal clybiau'n lleol.
- Y credid bod y gwelliant yn gyfaddawd rhesymol sy'n cryfhau, yn hytrach nag yn glastwreiddio, y cynnig gwreiddiol.
- Y cydnabyddir bod y Cyngor yn y sefyllfa sydd ohoni oherwydd methiant Llywodraethau San Steffan a Chymru i drosglwyddo'r cynnydd yn y grant i'r cynghorau.
- Y byddai'r trefniadau newydd yn golygu y byddai yna glybiau traddodiadol yn rhedeg ochr yn ochr â'r model newydd ac yn rhoi cyfle i gynghorau cymuned gymryd cyfrifoldeb dros yr hyn sy'n digwydd yn eu cymunedau eu hunain.
- Bod hyn yn gyfle i'r aelodau nad oeddent yn rhan o'r penderfyniad yn 2016 i gael rhoi eu barn. Ni fu sôn am gau clybiau pan 'roedd yr aelodau'n canfasio adeg etholiadau 2017 ac 'roedd yn ymddangos hefyd nad oedd rhai o'r swyddogion ieuenctid eu hunain yn ymwybodol bod hyn yn yr arfaeth. Ni chredid chwaith y bu sôn am gau'r clybiau ar yr adeg y rhoddwyd cyflwyniad ar y cynigion newydd i'r fforymau ardal ym mis Rhagfyr y llynedd.
- Er y pryder y byddai llawer o'r bobl ifanc sy'n mynychu'r clybiau ieuenctid yn yr ardaloedd difreintiedig ar hyn o bryd yn debygol o ddatgysylltu â chymdeithas yn gyffredinol gan fod y clwb yn cynnig lloches iddynt oddi wrth alcohol, cyffuriau, ac mewn rhai achosion, trais yn y cartref, y croesawir y trafodaethau sy'n mynd rhagddynt gyda'r cynghorau cymuned i sicrhau gwasanaeth traddodiadol yn ychwanegol i egwyddorion eraill y model.

- Rhaid cydnabod nad yw'r gwasanaeth presennol am fod yn gynaliadwy i'r dyfodol oherwydd y sefyllfa ariannol sy'n ein hwynebu a'i fod yn anaddas i gyfarch anghenion pobl ifanc ym mhob cymuned o'r sir a phobl ifanc o bob oedran rhwng 11 a 25.
- Mai 14% yn unig o bobl ifanc y sir sy'n defnyddio'r gwasanaeth ar hyn o bryd. Wedi siarad â'r bobl ifanc, 'roedd yn amlwg nad oedd y gwasanaeth presennol yn apelio atynt, yn enwedig y bobl ifanc hŷn yn yr ystod oedran 16-25, a'u bod yn awyddus i gael mynediad at weithwyr ieuenctid drwy gydol yr wythnos, drwy'r ysgol ac yn eu cymunedau ar benwythnosau ac yn y gwyliau ysgol.
- Mai'r bobl ifanc yw calon y gwasanaeth ieuenctid, ac nid adeiladau.
- Nad oedd yn deg dweud y byddai'r model newydd yn difa'r gwasanaeth.
- Byddai aros gyda'r drefn bresennol yn golygu y byddai'n rhaid cau rhai clybiau'n gyfan gwbl tra byddai'r model newydd yn arwain at gynnal gweithgareddau ymhob cymuned.
- Y dymunid diolch i'r mudiadau trydydd sector am gynnal trafodaethau gyda'r Cyngor ac i'r Gwasanaeth Adfywio am eu cymorth i'r mudiadau hefyd.
- Y golygai'r gwelliant wneud asesiad teg o effaith y model newydd ar yr iaith Gymraeg, a thrwy gyflogi mwy o weithwyr llawn amser, byddai gan y Cyngor fwy o reolaeth ar y gweithgareddau, a mawr hyderid y byddai'r Gymraeg yn gryfach o fewn yr hyn y bydd y gwasanaeth yn ei gynnig.
- Bod y gwasanaeth presennol yn cyrraedd llai na 25% o'r bobl ifanc a bod y gwrthwynebwyr yn ceisio amddiffyn y lleiafrif. I'r gwrthwyneb, 'roedd y gwelliant yn cynnig cynllun newydd fydd yn cyrraedd llawer mwy na 25% o'r bobl ifanc.
- Mai mater i'r aelodau oedd cadw'r clybiau yn agored yn eu wardiau eu hunain.
- Y credid y byddai'r gwelliant yn gwneud cyfiawnder â'r Urdd a Mudiad y Ffermwyr Ifanc.
- Y pryderid y byddai cau'r clybiau yn arwain at blant a phobl ifanc heb ddim i'w wneud yn cicio sodlau ar gorneli strydoedd ac yn cyflawni mân droseddau.
- Y pryderid bod y Cyngor wedi methu cysylltu'n gywir ac yn amserol gyda'r cynghorau cymuned i esbonio beth oedd ar fin digwydd, ond bod y gwelliant yn cynnig ffordd i fynd yn ôl at y cynghorau cymuned i drafod ymhellach.
- Bod pobl ifanc yn cael cymorth gyda phroblemau personol yn y clybiau.
- Bod angen llawer o arbenigedd y dyddiau hyn i weithio gyda phobl ifanc sydd â phroblemau iechyd meddwl, ac oherwydd hynny, bod angen hyfforddiant, swyddi proffesiynol a chefnogaeth, ac ati. Mae'r bobl ifanc angen bob cymorth y gellir ei roi iddynt ac mae'r model newydd yn gyfle i wneud hynny.
- Hyd yn oed pe na fyddai yna angen am doriad ariannol, byddai'r Cyngor wedi gorfod edrych ar y maes hwn a bu sôn yn ôl yn 2007 bod angen trawsnewid y gwasanaeth i gwrdd â gofynion pobl ifanc yn yr unfed ganrif ar hugain.
- Y credir bod yna glybiau ieuenctid presennol sy'n taseilio polisi iaith y Cyngor a bod y drefn newydd yn mynd i atgyfnerthu'r polisi iaith.
- Y dylid, o gael y drefn newydd, fod yn adolygu'r sefyllfa yn rheolaidd ac yn cymryd sylw o unrhyw bryderon gan edrych oes sail i'r pryderon hynny.
- Na ddymunir cael sefyllfa o ddryswch ac oedi a bod y gwelliant yn cyfeirio at drafodaethau brys er mwyn cyrraedd y lle gorau ar gyfer plant a phobl ifanc.
- Bod y gwasanaeth yn gweithio i ddiogelu dyfodol y clybiau mae pobl yn dymuno eu cadw'n agored.
- Bod y model newydd positif ac arloesol wedi'i lunio gan swyddogion sydd â phrofiad blynyddoedd o weithio yn y maes.

Galwyd am bleidlais gofrestredig ar y gwelliant a phleidleisiodd mwy na chwarter yr aelodau oedd yn bresennol o blaid hynny.

Yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn, cofnodwyd y bleidlais ganlynol ar y gwelliant:-

O blaid (39)

Y Cynghorwyr Craig ab Iago, Menna Baines, Dylan Bullard, Steve Collings, Elwyn Edwards, Alan Jones Evans, Aled Evans, Simon Glyn, Gareth Griffith, Selwyn Griffiths, Annwen Hughes, Sian Wyn Hughes, Judith Humphreys, Nia Jeffreys, Peredur Jenkins, Aled Wyn Jones, Berwyn Parry Jones, Charles W. Jones, Elin Walker Jones, Huw Wyn Jones, Linda A.W. Jones, Cai Larsen, Beth Lawton, Dafydd Meurig, Linda Morgan, Dafydd Owen, Edgar Wyn Owen, Rheinallt Puw, Gareth A. Roberts, Mair Rowlands, Paul Rowlinson, Dyfrig Siencyn, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Catrin Wager, Cemlyn Williams, Elfed Williams, Gethin Glyn Williams a Gruffydd Williams.

Yn erbyn (30)

Y Cynghorwyr Freya Bentham, Stephen Churchman, R. Glyn Daniels, Anwen Davies, Dylan Fernley, Peter Garlick, Alwyn Gruffydd, John Brynmor Hughes, Louise Hughes, R. Medwyn Hughes, Aeron M. Jones, Anne Lloyd Jones, Elwyn Jones, Keith Jones, Kevin Morris Jones, Sion Wyn Jones, Eryl Jones-Williams, Dilwyn Lloyd, Dewi Owen, W. Roy Owen, Jason Parry, Dewi Roberts, Elfed Roberts, John Pughe Roberts, Angela Russell, Mike Stevens, Hefin Underwood, Eirwyn Williams, Gareth Williams ac Owain Williams.

Atal (1)

Y Cynghorydd Annwen Daniels

Gan i'r gwelliant gael ei dderbyn, eglurodd y Swyddog Monitro fod y cynnig wedi newid a bod angen pleidlais bellach gyda geiriad y gwelliant yn hytrach na'r geiriad gwreiddiol. Pleidleisiodd mwyafrif o blaid y cynnig.

PENDERFYNWYD bod y Cyngor hwn hefyd yn gofyn i Gabinet y Cyngor ailystyried elfennau penodol o'r model newydd ar gyfer Gwasanaeth Ieuenctid y Sir a hynny oherwydd ein pryderon ar 3 chyfrif:-

- 1) **y newid pwyslais o'r cymunedol i les unigolion**
- 2) **yr effaith ar ardaloedd mwyaf difreintiedig y sir**
- 3) **yr effaith ar yr iaith Gymraeg**

Gofynnwn felly i'r Cabinet gynnal trafodaethau brys, hynny erbyn diwedd y mis hwn, os yn bosib', gyda phob un o'r cynghorau tref, cymuned a dinas ynghyd ag asiantaethau perthnasol eraill. Diben hynny fyddai edrych ar ffyrdd o gydweithredu er mwyn ariannu parhad cynifer â phosib' o glybiau ieuenctid y sir, lle dymunir hynny, tros y cyfnod traws-ffurfiannol ac er mwyn rhoi cymorth priodol i'r mudiadau ieuenctid gwirfoddol a fu'n derbyn nawdd tan yn ddiweddar.

Gofynnwn hefyd i'r Cabinet gynnal asesiad ieithyddol o effaith yr ad-drefnu ac asesiad o'i effaith gymunedol ar ardaloedd mwyaf difreintiedig y sir."

Nododd cynigydd y cynnig gwreiddiol fod ei gynnis yn gofyn yn syml i'r Cabinet ailystyried eu penderfyniad a dyna'n fras oedd yn y gwelliant hefyd. Yn hynny o beth, nid oedd ganddo wrthwynebiad i'r gwelliant gan ei fod yn cael ei gwmpasu o fewn ei gynnis. Rhybuddiodd, fodd bynnag, y byddai'n cadw llygaid barcud ar y sefyllfa ac yn dod â'r mater yn ôl gerbron y Cyngor pe na fyddai'r Cabinet yn rhoi ystyriaeth ddwys i hyn, gan ragfarnu yn erbyn cau clybiau ieuenctid a rhagfarnu hefyd yn erbyn peidio rhoi arian tuag at y mudiadau gwirfoddol.

(C) Cyflwynwyd y rhybudd o gynnig a ganlyn gan y Cynghorydd Catrin Wager o dan Adran 4.20 y Cyfansoddiad, ac fe'i eiliwyd:-

“Mae'r Cyngor hwn yn cydnabod fod eitemau hylendid misglwyf yr un mor hanfodol â phapur toiled ar gyfer hylendid personol disgyblion benywaidd, ac yn croesawu'r cyllid refeniw a gynigir gan Lywodraeth Cymru i ddarparu nwyddau hylendid am ddim mewn ysgolion. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn nodi nad yw'r £29,497 o gyllid a gynigir ar gyfer 2017/18 yn debygol o gwrdd â chost y ddarpariaeth yng Ngwynedd. Mae'r Cyngor felly yn gofyn i'r Aelod Cabinet Addysg ymchwilio i'r costau sydd ynghlwm â hyn, a'r ffordd orau o ddarparu eitemau hylendid am ddim i ferched oedran ysgol, gan sicrhau bod modd i ferched ifanc Gwynedd gael gafael ar eitemau hylendid hanfodol heb embaras, waeth beth fo'u hincwm teuluol.”

Mynegwyd cefnogaeth i'r cynnig gan nifer o'r aelodau ar y sail bod merched ifanc yn teimlo'n hynod swil am godi'r pwnc a bod yn well ganddynt fynd adref o'r ysgol yn hytrach na gofyn i'r athrawon am eitemau hylendid misglwyf. Mynegwyd gobaith y byddai arian ar gael hefyd ar gyfer offer gwaredu priodol.

Nododd yr Aelod Cabinet Addysg y byddai'n barod iawn i edrych i mewn i'r mater hwn ynghyd â'r gwaith ymchwil manwl a gyflawnwyd gan y cynigydd.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r cynnig.

Dechreuodd y cyfarfod am 1.00yp a daeth i ben am 5.00yp.

CADEIRYDD

ATODIAD

A	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Llafur Rhyddfrydol	A G
Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi	10	5	2	0	1
Pwyllgor Craffu Cymunedau	10	5	2	1	0
Pwyllgor Craffu Gofal	10	5	1	0	1
Archwilio a Llywodraethu	10	5	1	1	1
B	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Llafur Rhyddfrydol	A G
Gwasanaethau Democrataidd	8	5	1	0	1
Cynllunio	8	4	1	1	1
Trwyddedu Canolog Iaith	8	4	1	1	0
Penodi Prif Swyddogion	8	5	1	0	1
Apelau Cyflogaeth	4	2	1	0	0
Nifer y seddau	84	45	13	4	6
C	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Llafur Rhyddfrydol	A G
Pensiynau	4	2	0	1	0
Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol	6	3	1	0	1
CYSAG	4	3	0	0	0
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y cyd	5	2	1	0	0
Cyfanswm y seddau	103	55	15	5	7